

UNISECO

UNDERSTANDING & IMPROVING
THE SUSTAINABILITY OF AGRO-ECOLOGICAL
FARMING SYSTEMS IN THE EU

Ekstensyvos pienininkystės išsaugojimas gerinant smulkių pieno ūkių konkurencingumą rinkoje

Gražvydas Jegelevičius
Baltijos aplinkos forumas

This project has received funding from the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme under
grant agreement N° 773901.

www.bef.lt

Tikime, kad mūsų planetą būtina saugoti ne nuo žmonių, bet drauge su jais.

Mūsų ekspertinės sritys

- Saugomų teritorijų valdymas
- Aplinkosaugos komunikacija ir švietimas
- Aplinkosaugos politika ir strateginis planavimas
- Darnus vystymasis
- Darnus žemės ūkis
- Saugus pavojingų cheminių medžiagų valdymas
- Vartotojų švietimas
- Atsakingas verslas

Agroekologija

Mokslas

- Tiesioginės veiklos tyrimai
- Holistinio ir dalyvaujamojo požiūrio taikymas
- Tarpdiscipliniškumas, skirtingų žinių sistemų įtraukimas.

ŽŪ praktika

- Tvarus vietinių atsinaujinančių išteklių naudojimas
- Vietos ūkininkų žinios ir prioritetai
- Išmintingas biologinės įvairovės panaudojimas, užtikrinant ekosisteminių paslaugų teikimą ir ekosistemų atsparumą
- Sprendimai, kuriantys daugialypę naudą (aplinkosauginę, ekonominę ir socialinę) ne tik vietiniu, bet ir globaliu lygmeniu.

Socialinis judėjimas

- Mažo mastelio ir šeimos ūkiai
- Vietiniai ūkininkai ir bendruomenės
- Maisto suverenumas
- Vietinis maistas ir trumpos tiekimo grandinės
- Vietinių sėklų ir veislių įvairovė
- Sveikas ir geros kokybės maistas.

Ūkininkavimo sistema:

- Pieninkystės sritis – smulkūs ekstensyvūs pieno ūkiai.
- Dėmesys – perdirbantys pieno ūkiai
- Aplinkosauginis darnumas – pretekstas produkcijos kokybei.

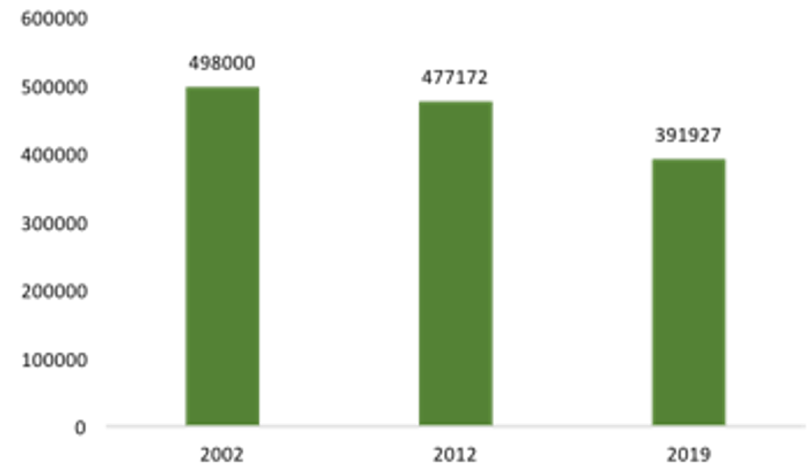
Atvejo studijos problematika:

- Kaip pieno ūkiams išlaikyti ekstensyvų ganymą, neintensyvinant ūkininkavimo praktikos, bet išliekant (tampant) konkurencingiems rinkoje?

Pagrindinė darnumo problematika:

- Natūrinių pievų (dažnai vertingos buveinės) plotas Lietuvoje per pastaruosius 20 sumažėjo beveik 23%
- Per pastaruosius 5 metus pieno ūkių sumažėjo 50%. Retėja ir ganymo praktika, kažkiek perima mėsiniai ūkiai, bet ganymo Lietuvoje mažėja.

Perėjimo lygmuo:

- Atvejo studijoje skiriamas dėmesys savo pieną perdirbantiems ūkiams – pasirinkta būtent sūrininkų tikslinė grupė, kuri jau yra pakeliui link to tvaresnio ūkininkavimo, nes produkcijos kokybės siekis reikalauja tausojančių ūkininkavimo praktikų.
- Bendrai - ankstyvas perėjimo prie agroekologinių ūkininkavimo sistemų etapas.

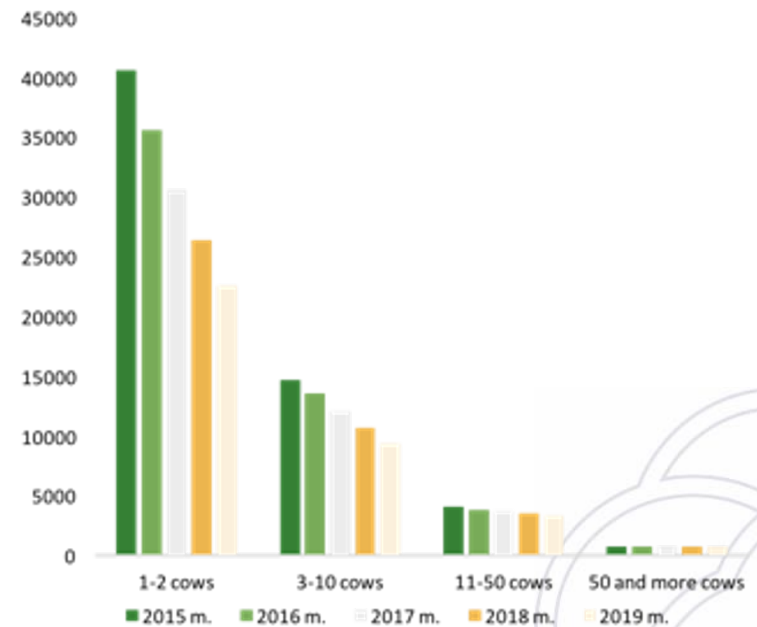

Table 6 Agro-ecological practices with respect to field, farming system and landscape levels

	AEF practices	Chemical input-based		Biological input-based	Biodiversity-based
		Not Agro-ecological	Weak Agro-ecological		Strong Agro-ecological
		Conventional	Efficiency	Substitution	Redesign
Field level	Fertiliser management	chemical fertiliser	precision application chemical fertiliser	organic fertiliser	green manure
	Weed, pest and disease control	chemical control	precision application chemical control	natural pesticide; biological pest control	allelopathic plants; crop diversity
	Livestock feed and grazing practices	Silage, concentrate feed	selecting animals with high feed-efficiency, adaptive feeding opportunities, intensive grazing on temporary grassland	use industry waste for feed; grass-fed livestock, grazing on temporary and permanent meadows	integrated livestock, extensive grazing on permanent meadows
	Tillage	standard tilling	reduced tilling	conservation tillage	no tillage
	Soil Management	Erosion prevention measures	Soilless production (aggregate and substrate)	Steaming of soil; mulching	preserving soil-fauna and micro-fauna
	Water management	irrigation, drainage	target irrigation	crop selection for drought tolerance	water conservation

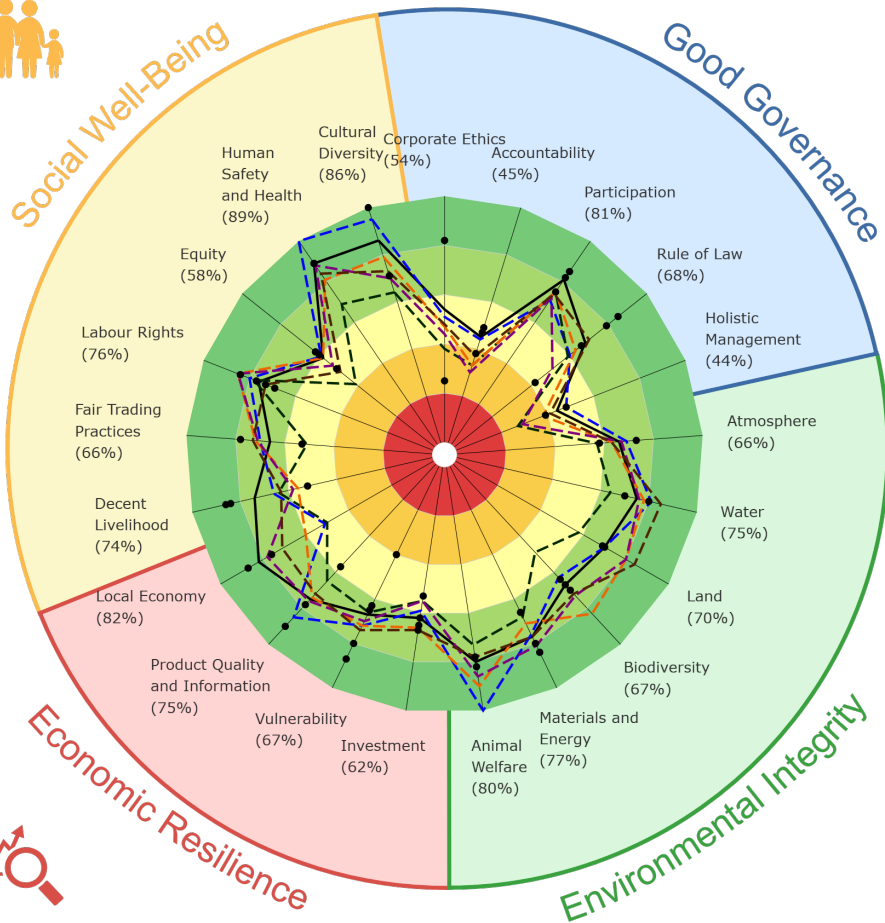
Farming system level	Crop selection	high yield	resistant to pest and diseases	inclusion of legumes; inclusion of cover crops	Inclusion of interdependent crops
	Crop spatial diversity	single crop	mixed variety	multiple/mixed crops	intercropping; agroforestry, permanent meadows
	Crop temporal diversity	simple /standard rotation	simple /standard rotation	rotation including legumes	wider/complex rotation
	Livestock density	high stocking rates	high stocking rates	reduced stocking rates	low stocking rates
	Livestock diversity	specialised	specialised	modified to make best use of local conditions to produce protein	livestock diversity and closely integrated with other farm activities
Landscape level	Biodiversity	linear features (buffer strips, beetle banks, hedgerows) - legislation	linear features (buffer strips, beetle banks, hedgerows) - legislation	linear features (buffer strips, beetle banks, hedgerows)	integrated biodiversity; preserving food webs
	Management landscape elements	large plots without hedges	small sized hedges (frequent partial cutting)	diverse hedges	diverse and numerous semi-natural habitats

Ūkių darnumo vertinimo išvados

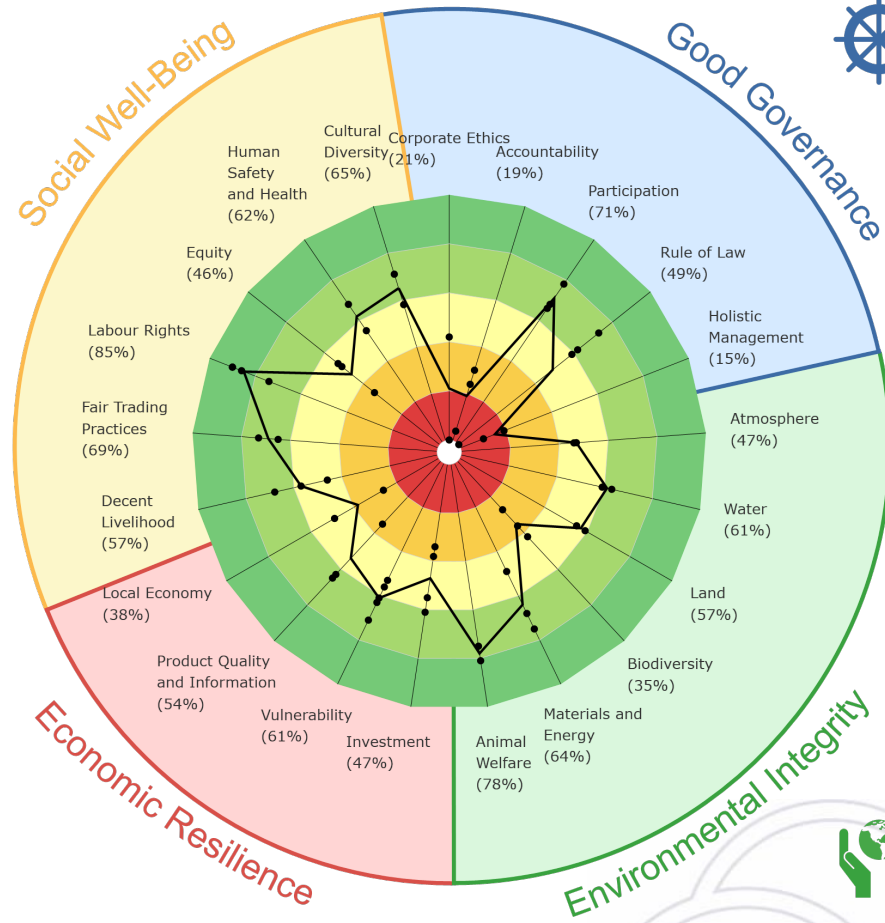
Social Well-Being

Good Governance

Social Well-Being

Good Governance

Economic Resilience

Environmental Integrity

Economic Resilience

Environmental Integrity

- Organic farm 1
- - Organic farm 2
- - Dairy cheesemaker 1
- - Mixed cheesemaker 2
- - Dairy cheesemaker 1

Identifikuotos agroekologinės praktikos:

- Ekstensyvus ganymas natūrinėse pievose, rotacinis ganymas, gyvulių diversifikavimas, prie vietos sąlygų prisitaikiusių gyvulių naudojimas, didelės įvairovės ir prie vietos sąlygų pritaikytų žolinių pasėlių naudojimas, padidinta ankštinių augalų proporcija kultūrinėse pievose, aktyvaus džiovinimo šieno naudojimas, sumažintas šėrimas koncentruotu pašaru ir kt.

Įtrauktos suinteresuotos šalys (MAP):

- Ūkininkai, ūk. asociacijų ir kooperatyvo atstovai, valdžios institucijos, ŽŪ konsultavimo tarnyba, akademikai, NVO.

- Ūkininkams nepakanka agroekologinio ar darnesnio ūkininkavimo žinių. Jų taikymas praktikoje nedažnas, prieinamumas šalyje ribotas
- Perdirbimas ūkyje praktikuojamas retai, ūkyje sukuriamų produktų pridėtinė vertė dar galėtų augti
- Ūkininkų verslumas taip pat galėtų augti
- Darnesnės produkcijos realizacija vis dar yra išūkis, o vartotojų susidomėjimas ribotas
- Nesinaudojama glaudesnio ūkininkų bendradarbiavimo privalumais
- Smulkių šeimos ūkių atstovavimas ribotas, interesų gynimas nepakankamas
- Tausus atsinaujinančių vietinių išteklių (įskaitant ir dirvožemį, vandenį) naudojimas nėra pakankamai prioritetizuojamas politiniame lygmenyje

- Agroekologijos, darnesnio ūk. žinių prieinamumo didinimas. Edukacija, praktiniai mokymai, lauko dienos, lauko bandymai. Asociacijų ar pavienių ūk. iniciatyva. Valst. lygmenių - paramos priemonės specialistų samdymui, mokymų organizavimui.
- Parama perėjimo periodui ūkininkams pereinantiems prie agroekologinio/ darnesnio ūkininkavimo.
- Į rezultatą (aplinkosauginių rodiklių pasiekimą) orientuotų paramos priemonių įgyvendinimas
- Vertės grandinių gerinimas
- Gerinti ne tik agroekologinės produkcijos paklausą, bet ir jos prieinamumą rinkoje (pasiūlą), atverti naujus realizacijos kanalus
- Vartotojų edukacija
- Reikalinga politinė kryptis, siekis pereiti prie darnesnio žŪ/ agroekologijos

Išvados

- **Būtinias ūkininkų agroekologijos/ darnesnio ūkininkavimo žinių įsisavinimas.** Reikalingi mokymai ir individualizuotos konsultacijos agroekologijai, darnesniai ūk. verslumui. Taip pat būtų naudingas pažangesnių konsultavimo paslaugų prieinamumas šia tema ar galimybė samdyti ekspertus
- Nėra stiprios politinės valios, kur link pienininkystės sektorius turėtų judėti. Reikalingos politinės iniciatyvos, kuriomis būtų siekiama **paskatinti perėjimą** prie darnesnio ūkininkavimo **per konkrečias priemones ir paramą.**
- **Perdirbimo pieno ūkyje** įgyvendinimas padėtų pagerinti **smulkių ūkių ekonominį tvarumą.** Aplinkosauginis darnumas dažnai eina koja kojon su siekiu gaminti išskirtinės kokybės produktus. Daugiau dėmesio turėtų būti skiriama naujų produktų kūrimui (ar senų atkūrimui) ir tyrimams (pvz. biotechnologijoms).
- Būtina **gerinti vietinės agroekologinės/ ekologinės produkcijos realizaciją.** Idealu vietiniu lygmeniu (pvz. Savivaldybių viešieji pirkimai). Ugdyti vartotojus, vystyti darnaus vartojimo sampratą.
- **Smulkių ūkininkų asociacijų gebėjimus būtina stiprinti,** ir jų rolę padedant ūkininkams pagerinti ūkių darnumą, įgyvendinti agroekologines praktikas, gerinti ūkininkų verslumą, didinti žinių pasiekiamumą, organizuoti mokymus, pritraukti finansavimo galimybes ir atstovauti interesus politiniame lygmenyje.

Ačiū už dėmesį.

Gražvydas Jegelevičius

grazvydas.jegelevicius@bef.lt

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement N° 773901.

